

ZLOUPOTREBA
VATRENOG ORUŽJA U SRBIJI

ORUŽJE NA METI

„ORUŽJE NA METI“

ZLOUPOTREBA VATRENOG ORUŽJA U SRBIJI

Beograd, april 2015.

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Savet za regionalnu saradnju (RCC) poverili su Centru za kontrolu streljačkog i lakog naoružanja u Istočnoj i Jugoistočnoj Evropi (SEESAC) da podržava sve međunarodne i nacionalne aktere izgradnjom nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje velike rasprostranjenosti i zloupotrebe lakog i malokalibarskog oružja, i time doprinese većoj stabilnosti, bezbednosti i razvoju u regionu Jugoistočne i Istočne Evrope.

Za dalje informacije kontaktirati:

Šef kancelarije SEESAC
Hadži Melentijeva 30
11000 Beograd
Republika Srbija
Tel.: (+381) (11) 344-6353; 383-6972; 383-6974
Faks: (+381) (11) 344-6356
www.seesac.org

„ORUŽJE NA METI“: ZLOUPOTREBA VATRENOG ORUŽJA U SRBIJI

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Autorka ove analize je Svetlana Đurđević-Lukić, sa saradnicama Marinom Tadić i Tatjanom Milić iz Centra za istraživanje javnih politika (www.publicpolicy.rs). Analizu su priredili članovi SEESAC tima dr Ivan Zveržhanovski i Iva Savić.

Objavljivanje analize omogućeno je velikodušnom podrškom Evropske unije u okviru Komponente 5 SEESAC Projekta razoružanja i kontrole naoružanja u Jugoistočnoj Evropi (*European Union Support of SEESAC Disarmament and Arms Control Activities in South East Europe – EUSAC*).

Štampa DMD
Tiraž 100

© SEESAC 2015. – Sva prava zadržana

ISBN: 978-86-7728-218-9

Mišljenja izneta u ovoj analizi su mišljenja autora, i ne predstavljaju nužno stanovište Saveta za regionalnu saradnju ili Programa Ujedinjenih nacija za razvoj.

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
UVOD	6

1 **ANALIZA MEDIJSKIH IZVEŠTAJA** **9**

1.1. VRSTA ORUŽJA I LEGALITET POSEDOVANJA.....	9
1.2. ISHOD INCIDENATA, POL I STAROST ŽRTAVA.....	11
1.3. POL, STAROST I DODATNE KARAKTERISTIKE POČINIOCA	17
1.4. ODNOS ŽRTVE I POČINIOCA, ISHOD INCIDENATA	20
1.5. KONTEKST ZLOUPOTREBE ORUŽJA.....	22
1.6. LOKACIJE INCIDENATA	25
1.7. DOBA DANA I GODIŠNJE DOBA	27

2 **STAVOVI GRAĐANA I PRIJAVE VIĐENOG VATRENOG ORUŽJA** **29**

2.1. ODNOS GRAĐANA PREMA VATRENOM ORUŽJU.....	29
2.2. PRIJAVE GRAĐANA KOJI SU VIDELI ORUŽJE.....	31

ANEKS 1: ILUSTRACIJE.....	33
---------------------------	----

ANEKS 2: TABELE.....	34
----------------------	----

ANEKS 3: GRAFIKONI	35
--------------------------	----

SAŽETAK

Suprotno utisku koji javnost stiče na osnovu pisanja medija, u Srbiji po apsolutnom broju smrtnih ishoda porodično nasilje ima primat u odnosu na kriminalne obračune, a veliki broj incidenata događa se među prijateljima i krvnim srođnicima. Gotovo polovinu žrtava, odnosno meta u incidentima sa vatrenim oružjem čine mladi ljudi, koji najčešće „prolaze“ sa ranjavanjem, dok je smrtni ishod češći kod starijih građana. Među počiniocima izrazito dominiraju muškarci, među žrtvama žene, a u incidentima se veoma često koristi nelegalno oružje – između ostalog pištolji i lovačke puške za koje postoji mogućnost legalizacije. Većina građana smatra da je vatreno oružje važno posedovati (i) za ličnu samoodbranu, ali se protive njegovom nošenju.

Ovo su samo neki od uvida Centra za istraživanje javnih politika koji je analizirao 470 različitih unosa prikupljenih u okviru platforme „Oružje na meti“ (www.oruzjenameti.org) koju je uspostavio SEESAC (*South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of the Small Arms and Light Weapons* – Centar za kontrolu streljačkog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj Evropi). Unosi su uključivali stavove građana i građanki Srbije o posedovanju i nošenju vatrenog oružja, prijave o viđenom vatrenom oružju, i izveštaje dnevnih novina o incidentima praćenim zloupotrebom vatrenog oružja prikupljene u periodu od osnivanja platforme u avgustu 2012, do kraja februara 2015. godine. Prijave potiču iz svih delova Srbije, od Velikog Trnovca do Zrenjanina.

Analiza tima Centra obuhvatila je sve ove unose, a prikazani kvantitativni podaci izvučeni su iz 400 priloga štampanih medija koji su analizirani prema sledećim kategorijama: vrsti oružja korišćenog u incidentima i (ne)legalnosti posedovanja; polu i starosti žrtava i počinioca; njihovom međusobnom odnosu; ishodu i kontekstu incidenata; karakteristikama naselja (urbano ili ruralno područje) i prostornom okruženju; dobu dana i godine.

Sudeći prema analiziranim medijskim izveštajima, u incidentima se najčešće koriste pištolji i revolveri (gotovo 39%), a zatim više različitih tipova malog i lakog naoružanja – SALW (*Small Arms and Light Weapons*) – (9%), pri čemu u 31% vesti nema preciznih podataka. Oružje koje je u ilegalnom posedu gotovo je šest puta češće korišćeno nego legalno, i to najčešće više različitih tipova oružja i municije (32%), a zatim slede pištolji (28%) i bombe (20%).

Istovremeno, u slučajevima u kojima je informacija o tipu oružja poznata, vatreno oružje koje se može legalizovati (pištolj, revolver, lovačka puška) korišćeno je pet puta češće (84%), u odnosu na ono koje se ne može legalizovati (automatsko oružje, bombe – 16%).

Najveću verovatnoću da postanu meta incidenata sa vatrenim oružjem imaju osobe mlađe životne dobi, 18–35 godina, koje čine polovinu ukupnog poznatog broja meta odnosno žrtava. Smrtni ishod dominantan je u starosnoj kategoriji od 36 do 65 godina, a ranjavanje u mlađoj grupaciji od 18 do 35 godina.

Muškarci su počinioci gotovo 32 puta češće nego žene, a žene su pet puta češće žrtve nego počinioci.

Svaki četvrti slučaj upotrebe vatrenog oružja završen je smrtnim ishodom, a ranjavanje je posledica više od trećine incidenata. Muškaraca je gotovo pet puta više nego žena među žrtvama incidenata, kada se računaju i incidenti bez fizičkih posledica. Međutim, smrtni ishod je kod žena najčešći sa 44%, dok je kod muškaraca to 34%, jer kod njih dominira ranjavanje sa 54%.

U slučajevima u kojima je odnos počinioca i žrtve poznat, incidenti se najčešće događaju među prijateljima i poznanicima (40%), i osobama u krvnim i bračnim vezama (30%).

Najviše zloupotreba vatrenog oružja povezano je sa kriminalom (38%), svađama u vezi sa novcem, imovinom ili ljubomorom (9,75%), i porodičnim nasiljem (6,25%).

Iako mediji najviše izveštavaju o zloupotrebi vatrenog oružja u kriminalnom kontekstu, u dve trećine takvih slučajeva nisu zabeležene nikakve povrede. Dok je smrtni ishod u incidentima povezanim sa kriminalom relativno redak, u porodičnom nasilju predstavlja oko polovinu slučajeva. Broj smrtno stradalih u porodičnom nasilju (12) tako je zapravo veći od broja nastradalih u kriminalnom kontekstu (11). Prema ovim dostupnim podacima, najviše izgubljenih života je posledica sukoba oko novca, imovine ili ljubomore (15), kao i samoubistava (13).

Po broju zabeleženih incidenata sa 78% dominiraju urbane nad ruralnim sredinama, u kojima su mesto okršaja najčešće ulica ili put (25%), a mnogo ređe privatni prostor (15%). U ruralnim sredinama u polovini slučajeva kuća ili dvorište predstavljaju scenu oružanog incidenta. Gotovo jedna petina slučajeva zloupotrebe vatrenog oružja dogodila se u javnim ili službenim prostorijama – kancelarijama, prodavnicama i na graničnim prelazima, a blizu 10% ih je bilo u ugostiteljskim objektima.

Broj incidenata u letnjoj sezoni gotovo je dva puta veći u odnosu na zimski period. Dodatno, incidenti su mnogo češći u večernjim i noćnim časovima, nego tokom jutra ili dana.

Kada je reč o stavu građana (59 unosa, 2012–2013), većina ima generalno pozitivan stav prema oružju (46%). Ovakav stav objašnjava se neophodnošću posedovanja vatrenog oružja za samoodbranu, odnosno zaštitu poseda i imovine; zatim potrebom da ga imaju službena lica koja rade u sektoru bezbednosti ili na drugim rizičnim poslovima; kao i doprinosom unapređivanja razvoja oružja ukupnom tehnološkom napretku čovečanstva. Negativan stav prema oružju (35%) najčešće je povezan sa nesigurnošću koju ono proizvodi u javnom prostoru, posebno sa rizicima po decu, ili je rezultat percipiranog nedovoljnog profesionalizma pripadnika sektora bezbednosti. Apsolutna većina je protiv nošenja oružja na javnom mestu, osim u vrlo restriktivnim okolnostima za potrebe vojske i specijalnih snaga policije, i u slučajevima jasne ugroženosti života građana.

Pozitivne stavove o nošenju oružja najčešće iznose građani sa specifičnim primedbama na zakone koji se dotiču pitanja oružja, i zahtevima za njihovim promenama u konkretnim oblastima i rešenjima – što ide u prilog uverenju da ovakvi komentari pripadaju prvenstveno osobama profesionalno ili kroz hobi povezanim sa vatrenim oružjem. Negativne komentare o bezbednosti u svojoj sredini češće daju građani koji smatraju da je nošenje oružja nepotrebno, nego oni koji ga smatraju potrebnim.

Građani retko prijavljuju viđeno vatreno oružje i pucnjave (15 unosa na platformu). Najčešće se prijavljuju incidenti na ulici (67%), u stanu, kući ili dvorištu (20%) i ugostiteljskim objektima (7%). Najviše primedbi izneto je na pucaanje po slavljinama, a приметne su i primedbe na pretnje vatrenim oružjem u saobraćaju.

UVOD

Građani vatreno oružje poseduju zarad obavljanja profesionalnih aktivnosti, hobija, ili osećaja da na takav način doprinose sopstvenoj bezbednosti. Međutim, rašireno posedovanje vatrenog oružja povećava mogućnost incidenata sa nizom posledica – od zastrašivanja i iznuda, preko ranjavanja do ubistava, ciljanih ili nehotičnih, u javnom prostoru ili u porodičnom okruženju.¹ Ovakve zloupotrebe moguće su kako oružjem u legalnom posedu (uključujući i službeno), tako i ilegalnim oružjem.

U Srbiji je *posedovanje* vatrenog oružja legalno u slučaju kada se radi o vrstama čije je posedovanje zakonom dopušteno (pištolji, lovačke puške) i kada je za to pribavljena odgovarajuća dozvola. *Nelegalno* je oružje čije posedovanje nije dozvoljeno pravnim okvirom (automatsko oružje, minsko-eksplozivna sredstva, prigušivači), kao i ono oružje čije je posedovanje dozvoljeno zakonom, ali građanin za njega nema urednu dozvolu. Dodatno, dozvolom za posedovanje nije obuhvaćeno *nošenje* oružja, već je potrebno zatražiti posebnu dozvolu, koju može dobiti veoma mali broj lica.

Ilegalno oružje često se vidi isključivo u vezi sa kriminalnom krugovima, ali je zapravo neretko u posedu „običnih građana“ – ne postoje precizne kalkulacije, ali se procenjuje da je u Srbiji u ilegalnom posedu između 200.000 i 900.000 komada oružja.²

Ovako rašireno posedovanje vatrenog oružja u Srbiji i regionu Balkana uslovljeno je sticajem niza istorijskih, političkih, ekonomskih i geografskih okolnosti.³ Ključni izvori su masovni regrutni sistem u bivšoj Jugoslaviji i ratovi tokom devedesetih, „curenje“ iz nedovoljno obezbeđenih skladišta oružja bezbednosnih struktura i brojnih fabrika za njegovu proizvodnju, prekogranično krijumčarenje oružja u vezi sa sticanjem profita ili ideološkim razlozima, korišćenje oružja kao stalnog elementa raznih kriminalnih radnji – pa sve do nepoverenja izvesnog broja građana u institucije sistema bezbednosti i nesprenosti da plate propisanu taksu za posedovanje oružja. Prisutna je i tradicija držanja oružja u kući koja se oslanja na patrijarhalnu kulturu i običaj porodičnog nasleđivanja oružja iz ranijih oslobodilačkih ratova, kao i tradicija korišćenja vatrenog oružja tokom porodičnih slavlja ili obležavanja praznika i sportskih pobeda.⁴

1 *Posedovanje vatrenog oružja i nasilje u porodici na Zapadnom Balkanu: komparativna studija zakonodavstva i mehanizama za primenu*, SEESAC, 2007, Internet, <http://www.seesac.org/res/files/publication/513.pdf>.

2 Ovu procenu naveo je ministar unutrašnjih poslova prilikom prezentacije Predloga zakona o oružju i municiji na Sedmom vanrednom zasjedanju Narodne skupštine Republike Srbije, 18. februara 2015. (neredigovane beleške, 06-2/66–15). Videti takođe: Živeti sa nasleđem – Istraživanje o SALW, *Republika Srbija*, UNDP Serbia & Saferworld, 2005, Internet, <http://www.seesac.org/res/files/publication/445.pdf>; kao i: SEESAC, *Public Perception of Small Arms in South Serbia*, 2004, Internet, <http://www.seesac.org/res/files/publication/739.pdf>.

3 Videti detaljnije: Svetlana Djurdjevic-Lukic, *Small Arms and Human Security in the Western Balkans: Beyond conflict and fatal victims*, zbornik radova sa međunarodne konferencije „20 godina ljudske bezbednosti“, Beograd 7–8. novembra 2014; *Twenty Years of Human Security: Theoretical Foundations and Practical Applications*, Faculty for Security Studies, 2015, pp. 435–452, dostupno kao prezentacija na: Internet, http://www.publicpolicy.rs/projekti/16_Oru%C5%BEje-na-meti--zloupotrebe-oru%C5%BEja-u-Srbiji?lang=en#.VtahdiGeDGc.

4 Videti: *Republika Crna Gora: Kuća bez oružja nije dom – istraživanje o lakom i malokalibarskom naoružanju*, SEESAC, 2004, Internet, <http://www.seesac.org/res/files/publication/437.pdf>; „The rifle has a devil inside“ – *Gun Culture in South East Europe*, SEESAC, May 2006, Internet, <http://www.seesac.org/res/files/publication/386.pdf>.

Akcije prikupljanja oružja u ilegalnom posedu građana u zemljama Zapadnog Balkana sprovedene su u više navrata u kontekstu demobilizacije paravojnih formacija nakon sukoba, i kasnijih mera postkonfliktne rekonstrukcije usmerenih na opštu populaciju.⁵ Te akcije podrazumevale su amnestiju – a nekada i dodatne podsticajne mere poput direktne novčane naknade tj. otkupa (*buy-back*), nagradne lutrije za pojedince koji predaju oružje (sa premijama kao što su bela tehnika ili automobil), ili podsticajnih mera za razvoj lokalnih zajednica koje u znatnom broju predaju ilegalno oružje (*“weapons for development”*).⁶ Rezultati ovih akcija bili su neujednačeni, a razmere posedovanja ilegalnog oružja u regionu zahtevale su njihovo periodično ponavljanje. Tako su akcije u Srbiji sprovedene u više navrata, i to 1992, 1997, 1999, 2003. i 2007. godine.

Narodna skupština Republike Srbije je 20. februara 2015. godine usvojila novi Zakon o oružju i municiji koji uređuje nabavljanje, držanje, nošenje, kolekcionarstvo, pravljanje, prepravljanje, promet, posredništvo i prevoz oružja i municije.⁷ Posebno je unapređena procedura izdavanja dozvola za posedovanje oružja, a predviđena je i tromesečna kampanja (4. mart – 4. jun 2015) predaje ilegalnog oružja i municije, bez dokaza porekla i bez ikakvih sankcija.

Međutim, usvajanje Zakona o oružju i municiji i proglašenje amnestije nisu bili praćeni objavom analitičkih podataka nadležnih državnih organa o procenjenom broju ilegalnog oružja u posedu građana Srbije, o broju i posledicama incidenata povezanih sa zloupotrebom oružja, polu i starosti žrtava i počilaca, najčešćim lokacijama i drugim informacijama koje bi pomogle u sagledavanju problema. Stoga analiza unosa na platformu „Oružje na meti“ predstavlja pravovremeni doprinos sveobuhvatnijem razumevanja posedovanja i zloupotrebe oružja, a naročito posledica incidenata sa vatrenim oružjem u Srbiji.

U prvom delu detaljno su prikazani podaci dobijeni analizom medijskih izveštaja dostupnih na platformi „Oružje na meti“; u drugom delu dati su komentari stavova građana o posedovanju i nošenju oružja, kao i prijave građana o viđenom oružju koje su unosili na ovu platformu.

5 Ove akcije, kao i brojne mere u vezi sa kontrolom oružja u regionu, podsticane su sredstvima Evropske unije, a tehničku ekspertizu od 2002. godine pruža Centar za kontrolu lakog naoružanja u Jugoistočnoj Evropi (*South East and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons – SEESAC*) sa sedištem u Beogradu, pri nacionalnoj kancelariji Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (*United Nations Development Programme – UNDP*). Videti: Internet, www.seesac.org.

6 O neuspehu akcije „Oružje za razvoj“ na Kosovu 2003. godine detaljnije: Svetlana Đurđević-Lukić, „Problem ilegalnog oružja“, u: Ivona Lađevac, Svetlana Đurđević-Lukić, Ana Jović-Lazić, *Međunarodno prisustvo na Kosovu i Metohiji 1999–2009*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2010, str. 114–139.

7 Zakon o oružju i municiji, 20. februar 2015, Internet, <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/2015/4826-14.pdf>.

1 ANALIZA MEDIJSKIH IZVEŠTAJA

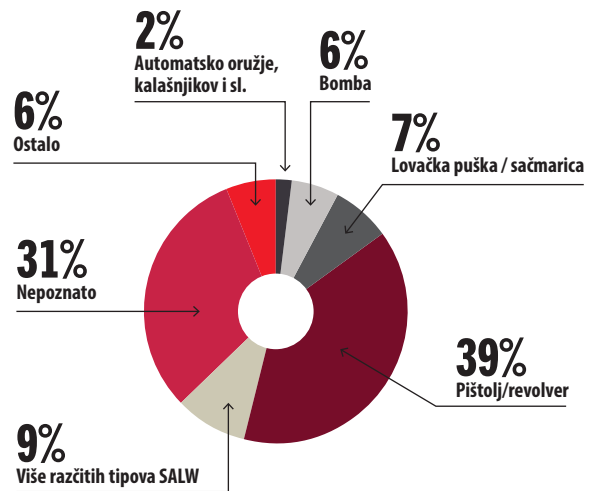
U periodu od februara 2013. do februara 2015. godine u platformu je uneto 400 medijskih izveštaja o incidentima sa vatrenim oružjem, prenetih ponajviše iz dnevnog lista *Blic*. S obzirom na ovako veliki broj novinskih tekstova, moguće je izneti brojne podatke o ključnim aspektima zabeleženih incidenata. Pri tome bi trebalo imati u vidu da

su članci novinara kratki, pisani najčešće odmah nakon incidenta, kada veliki broj informacija nije još bio poznat, kao i da novinari nisu nužno detaljno upoznati sa vrstama vatrenog naoružanja, tipovima oružja koji se mogu registrovati i propisima koji razlikuju posedovanje oružja od njegovog nošenja.

1.1.

VRSTA ORUŽJA I LEGALITET POSEDOVANJA

U 400 incidenata registrovanih u medijima a prenetih na platformi, **najčešće su bili korišćeni pištolji i revolveri** (39%, odnosno 154 slučaja). U manje od 10% slučajeva javlja se više tipova oružja (37), lovačko oružje (29), bombe (23) i automatsko oružje(10). Gotovo u trećini slučajeva (31%, odnosno 122 slučaja) nije poznato koje je vatreno oružje korišćeno, odnosno u vestima nema podataka o tome.

Ilustracija 1:
Podaci o tipu oružja (SALW)
u svim incidentima o kojima je izveštavano

Legalno posedovanje određenog oružja nije istovremeno i dozvola za njegovo nošenje, ali u novinskim tekstovima ove razlike nisu istaknute. Osnovi posedovanja ili nošenja oružja koje je korišćeno nisu poznati u gotovo 2/3 incidenata o kojima je izveštavano.

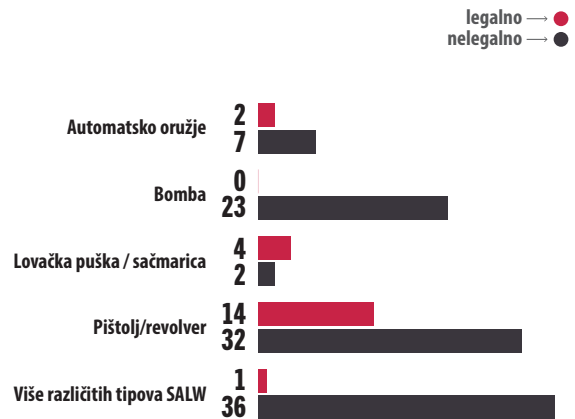
TIP SALW	LEGALNO	NELEGALNO	NEPOZNATO	UKUPNO
Automatsko oružje	2	7	1	10
Bomba	0	23	0	23
Lovačka puška / sačmarica	4	2	23	29
Pištolj/revolver	14	32	108	154
Više različitih tipova SALW	1	36	0	37
Nepoznato	1	7	114	122
Ostalo	0	13	12	25
Ukupno	22	120	258	400

Tabela 1:

Tip oružja i legalnost posedovanja zloupotrebljenog oružja prema medijskim izveštajima

Kada su dostupne informacije o tome da li je oružje koje je korišćeno bilo u legalnom (22) ili nelegalnom posedu (120), pokazuje se da je **nelegalno oružje gotovo šest puta brojnije**.

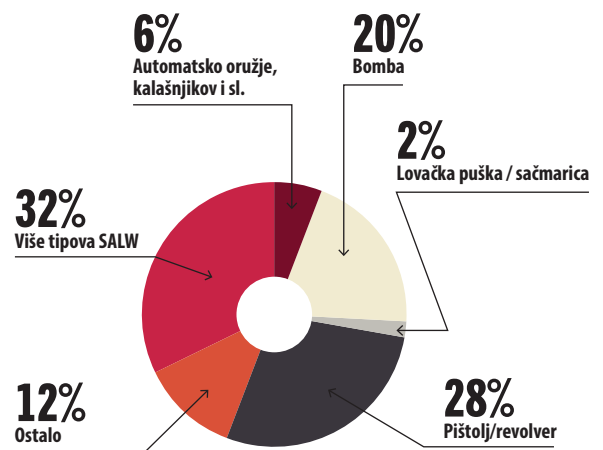
Grafikon 1:
Oružje korišćeno u incidentima prema posedovanju

Grafikon 1

Iako je je broj slučajeva mali, može se primetiti gomilanje više tipova nelegalnog naoružanja – u 36 slučajeva, i značajno korišćenje bombi (23).

Ilustracija 2:
Vrste nelegalnog oružja korišćenog u incidentima

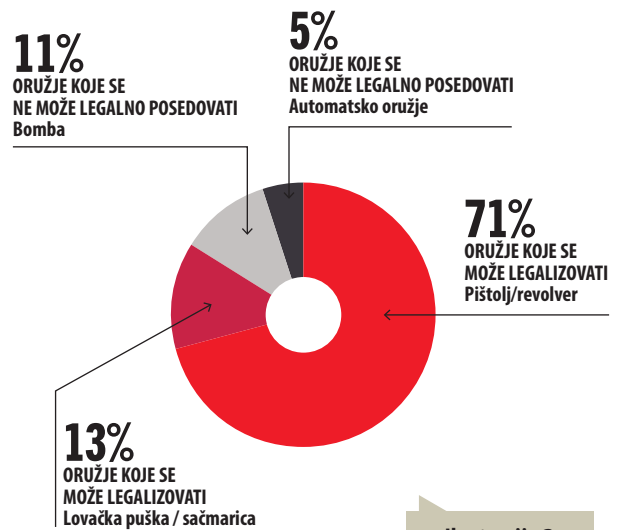

Ilustracija 2

Kod oružja za koje je izvešteno da nije postojala dozvola, najznačajni broj čine situacije u kojima je posedovano više tipova oružja i municije, a zatim pištolji i bombe. Ove tri kategorije ukupno čine 80% nelegalnog oružja otkrivenog u incidentima.

Ukoliko se zanemare situacije sa nepoznatim tipom korišćenog oružja, kada se javlja više tipova oružja, kao i kategorija „ostalo“, vatreno **oružje koje se može legalizovati (pištolj, revolver, lovačka puška) javlja se u 84% slučajeva**, a naoružanje koje se ne može legalizovati (automatsko oružje, bombe) u 16%.

Ilustracija 3:
Poznati tip oružja korišćen u incidentima u odnosu na mogućnost legalizacije

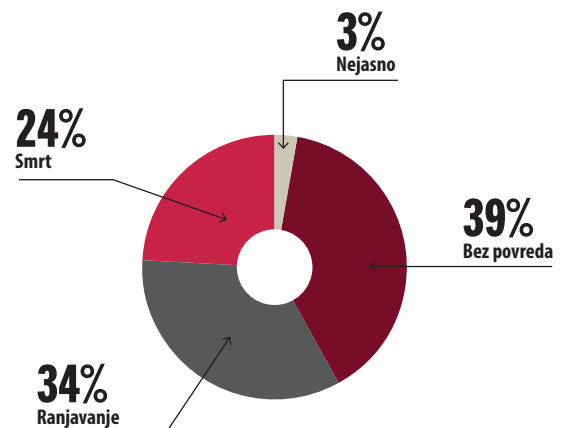

Ilustracija 3

1.2.

ISHOD INCIDENATA, POL I STAROST ŽRTAVA

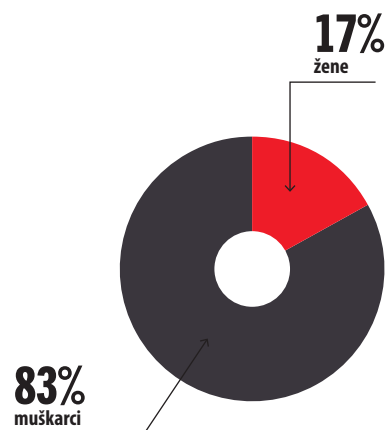
Incidenti sa upotrebom vatrenog oružja **u gotovo četvrtini slučajeva rezultirali su smrtnim ishodom, a u više od trećine posledica je bila ranjavanje**. U oko 40% slučajeva nije bilo povreda ili je u vreme predaje novinskog teksta ishod bio nejasan.

Ilustracija 4:
Ishod incidenata prema pisanju medija

Ilustracija 4

Kada se ovi podaci ukrste sa informacijama o polu žrtava, može se ustanoviti da je **među žrtvama pretnji ili napada oružjem muškaraca skoro pet puta više (218) nego žena (45)**.

Ilustracija 5:
Žrtve prema polu

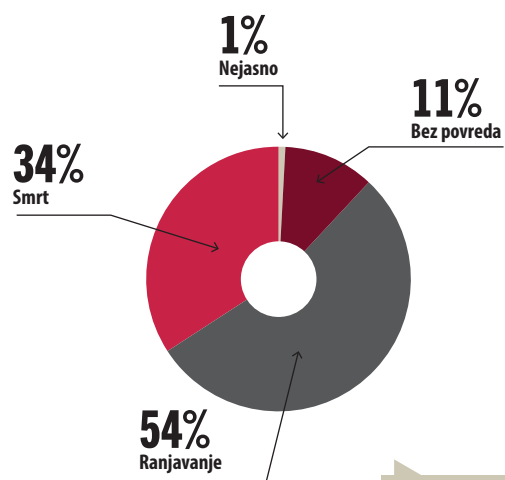
Ilustracija 5

Međutim, **smrtni ishod znatno je dominantniji kod žena** gde je takva posledica na prvom mestu – u 20 od 45 slučajeva, ili 44%. Kod muškaraca je ranjavanje prisutno u više od polovine slučajeva – 117 od 218, ili 54%.

ISHOD	MUŠKARCI	ŽENE	NEPOZNATO	UKUPNO
Bez povreda	25	7	123	155
Ranjavanje	117	17	4	138
Smrt	73	20	1	94
Nejasno	3	1	9	13
Ukupno	218	45	137	400

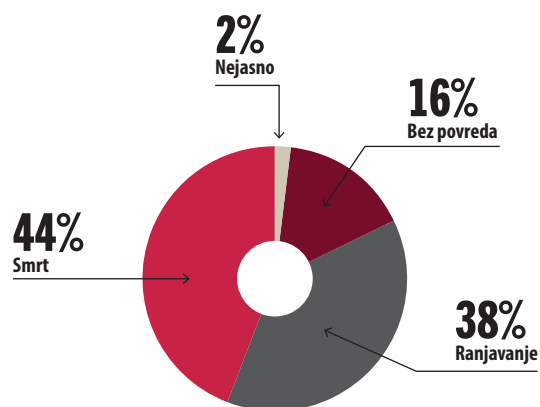
Tabela 2:
Ishod incidenata sa zloupotrebom oružja prema polu žrtve

Ova razlika uočljiva je u ilustracijama koje slede.

Ilustracija 6:
Ishod incidenata kada su žrtve muškarci

Ilustracija 6

Ilustracija 7:
Ishod incidenata kada su žrtve žene

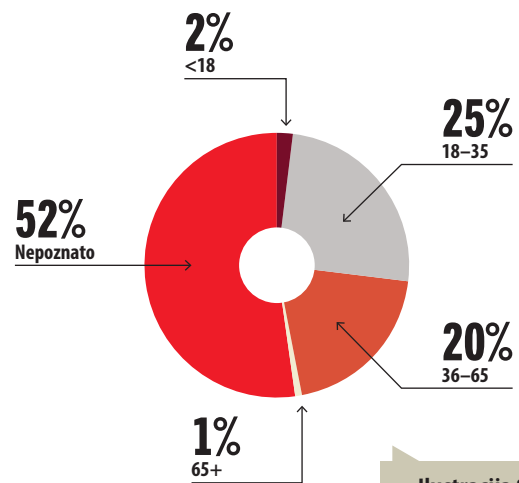
Ilustracija 7

POL ŽRTVE	< 18	18–35	36–65	65+	NEPOZNATO	UKUPNO
Muškarci	7	87	67	2	55	218
Žene	2	11	13	2	17	45
Nepoznato	1	1	1		134	137
Ukupno	10	99	81	4	206	400

Tabela 3:
Medijski izveštaji o polu i starosti žrtava

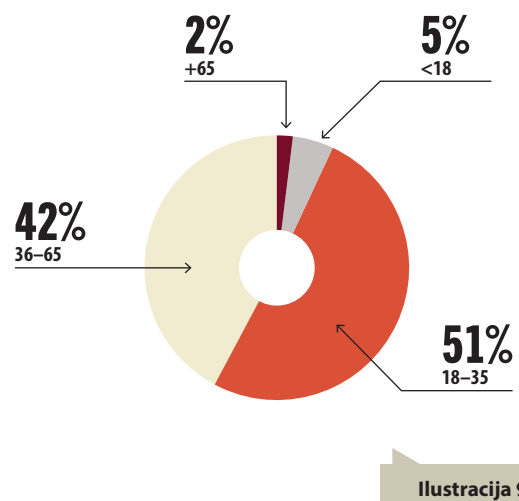
Istraživan je i uticaj životne dobi u kontekstu zloupotreba oružja. U slučajevima kada je poznata starost žrtava (194), više od polovine su u mlađim godinama, 18–35 (99, ili 51%), a zatim u zrelim, od 36 do 65 godina starosti (81, ili 42%). Ukupno je 10 maloletnika (5%) bilo žrtva napada ili pretnji oružjem, a četiri žrtve bile su starije od 65 godina (2%).

Ilustracija 8:
Sve žrtve prema životnoj dobi

Kada se zanemare izveštaji u kojima nema podatka o starosti žrtava, uočljivo je da najveću verovatnoću da postanu žrtve imaju mlade osobe, 18–35 godina, koje čine polovinu ukupnog poznatog broja žrtava.

Ilustracija 9:
Poznate žrtve prema životnoj dobi

U pogledu posledica incidenata kada su godine starosti poznate, **smrtni ishod je dominantan u starosnoj kategoriji od 36 do 65 godina**, a ranjavanje u mlađoj grupaciji od 18 do 35.

GODINE STAROSTI	BEZ POVREDA	RANJAVANJE	SMRT	NEJASNO	UKUPNO
< 18	3	4	3	0	10
18–35	9	61	29	0	99
36–65	6	24	51	0	81
65+	0	0	4	0	4
Nepoznato	137	49	7	13	206
Ukupno	155	138	94	13	400

Tabela 4:

Ishod incidenata prema starosti žrtve

Kada se podaci o starosti ukrste sa informacijama o polu žrtava, može se ustanoviti da je najveći broj žrtava muškog pola, starosti 18–35 godina (40%). Kod žena je nešto veći broj žrtava u dobi 36–65 godina – 13 (29%), a odmah zatim u kategoriji od 18 do 35 godina – 11 žrtava u dve

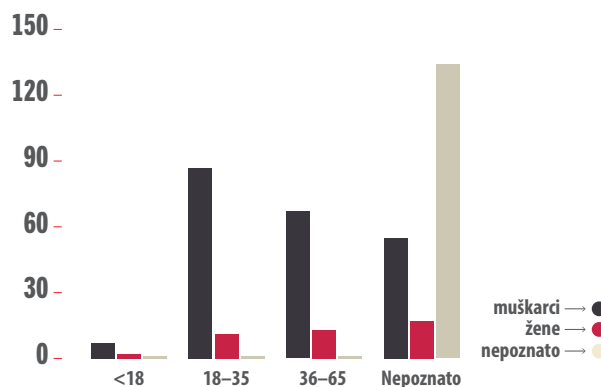
posmatrane godine (24%). **Maloletnih žrtava je 10 (2,5% ukupnog broja žrtava), od kojih su 7 muškog pola (1,75% ukupnog broja žrtava ili 3% ukupnog broja muških žrtava).** Maloletnici muškog pola više su nego trostruko češće žrtve od maloletnih osoba ženskog pola.

STAROST ŽRTVE	POL ŽRTVE			
	M	Ž	Nepoznato	Ukupno
Godine				
<18	7	2	1	10
18–35	87	11	1	99
36–65	67	13	1	81
65+	2	2		4
Nepoznato	55	17	134	206
Ukupno	218	45	137	400

Tabela 5:

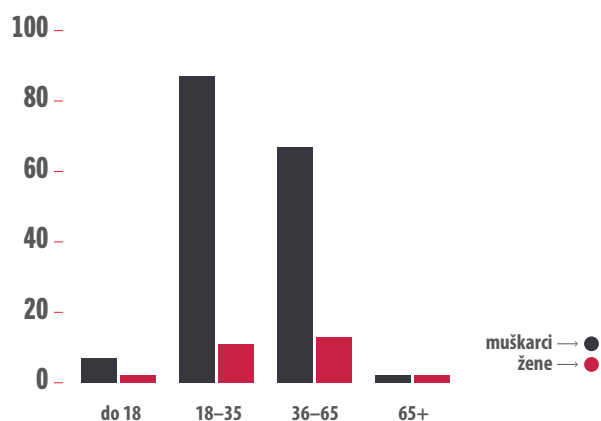
Žrtve prema polu i starosti

Grafikon 2:
Žrtve prema starosti i polu

Grafikon 2

Grafikon 3:
Poznate žrtve prema polu i starosti

Kada se zanemare slučajevi u kojima nema podataka o starosti žrtava, još je uočljivije da je kod žena razlika u dve ključne starosne kategorije mala, dok je kod muškaraca broj žrtava u mlađim godinama (87) za trećinu uvećan u odnosu na muškarce u zreloj dobi (67).

Još detaljniji uvid može se dobiti kada se ovi podaci o starosti i polu žrtava ukrste sa posledicama, kako je prikazano u sledećoj tabeli:

Grafikon 3

GODINE	M	Ž	NEPOZNATO	UKUPNO
< 18	1,75	0,5	0,25	2,5
Bez povreda	66,67	0	33,33	30
Ranjavanje	75	25	0	40
Smrt	66,67	33,33	0	30
18-35	21,75	2,75	0,25	24,75
Bez povreda	100	0	0	9,09
Ranjavanje	90,16	9,83	0	61,61
Smrt	79,31	17,24	3,44	29,29
36-65	82,71	16,04	1,23	20,25
Bez povreda	83,33	16,66	0	7,4
Ranjavanje	91,66	4,16	4,16	29,63
Smrt	78,43	21,56	0	62,96
65+	0,50	0,50	0	1
Smrt	50	50	0	100
Nepoznato	26,69	8,25	65,04	51,5
Bez povreda	6,59	4,37	89,05	66,5
Nejasno	23,07	7,69	69,23	6,31
Ranjavanje	75,51	18,36	6,12	23,78
Smrt	85,71	14,28	0	3,39
Ukupno				100

Tabela 6:
Žrtve prema tipu povreda, polu i starosti, u procentima

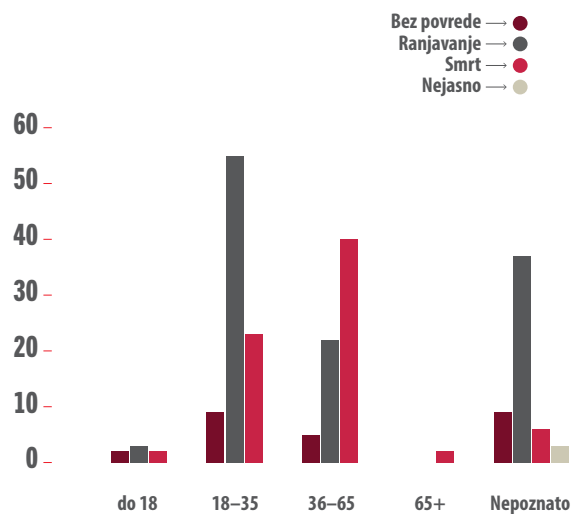
POL ŽRTVE	BEZ POVREDA	RANJAVANJE	SMRT	NEJASNO	UKUPNO
Muškarci	25	117	73	3	218
<18	2	3	2		7
18–35	9	55	23		87
36–65	5	22	40		67
65+			2		2
Nepoznato	9	37	6	3	55
Žene	7	17	20	1	45
< 18		1	1		2
18–35		6	5		11
36–65	1	1	11		13
65+			2		2
Nepoznato	6	9	1	1	17

Tabela 7:

Pol žrtve, starost žrtve i vrsta ishoda

Jasniji uvid u ishod incidenata s obzirom na starost muških žrtava daje grafikon koji sledi, a iz kojeg se uočava dominacija ranjavanja i to posebno u starosnoj kategoriji 18–35 godina.

Grafikon 4:
Muškarci žrtve po starosti i tipu ishoda

Grafikon 4

1.3.

POL, STAROST I DODATNE KARAKTERISTIKE POČINIOCA

Kada je reč o počiniocima, dominacija muškaraca veoma je izrazita: žene se kao počiniteljke javljaju u samo 9 slučajeva a muškarci u 287, što znači da su u slučajevima o kojima je izvešteno o polu učesnika **muškarci počinioci gotovo 32 puta češće nego žene**.

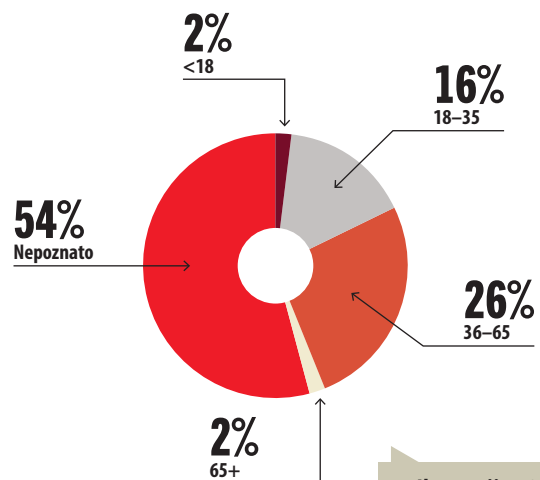
Ako se ovi podaci uporede sa navedenim nalazima o žrtvama, može se videti da su žene pet puta češće žrtve (45) nego **počiniteljke (9 slučajeva)**.

GODINE STAROSTI	M	Ž	NEPOZNATO	UKUPNO
<18	10	0	0	10
18–35	61	2	2	65
36–65	99	3	0	102
65+	4	2	1	7
Nepoznato	113	2	101	216
Ukupno	287	9	104	400

Tabela 8:
Počinioci prema polu i starosti

Starosna grupa 36–65 godina dominantna je među počiniocima – osobe zrelih godina su počinioci u više od polovine (102 od 184) incidenata u kojima je ovaj podatak poznat. Ova starosna kategorija se za 25% češće javlja među počiniocima nego među žrtvama. Broj maloletnih počinitelja jednak je broju žrtava, dok je u starosnoj grupi 18–35 broj žrtava (99) za 50% veći u poređenju sa brojem počinitelja (65), prema podacima dostupnim u medijskim izveštajima na platformi „Oružje na meti“.

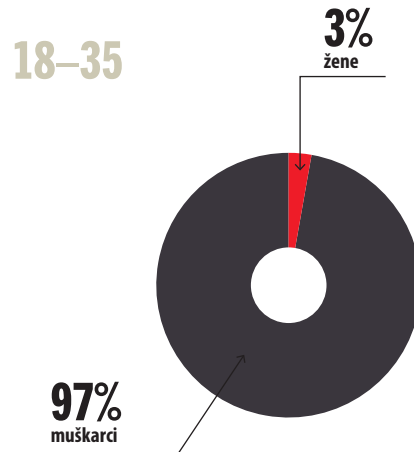
Ilustracija 10:
Starosne kategorije počinitelja

Ilustracija 10

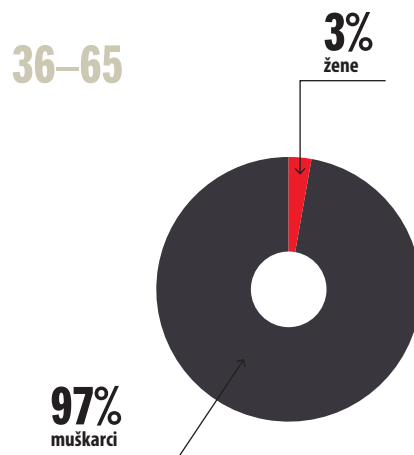
U ključnim starosnim grupama 18–35 i 36–65 godina, procenat počinitelaca muškaraca i žena zapravo je jednak: 97% počinitelaca su muškarci, a 3% žene.

Ilustracija 11:
Počinioci prema polu (starosna grupa 18–35)

Ilustracija 11

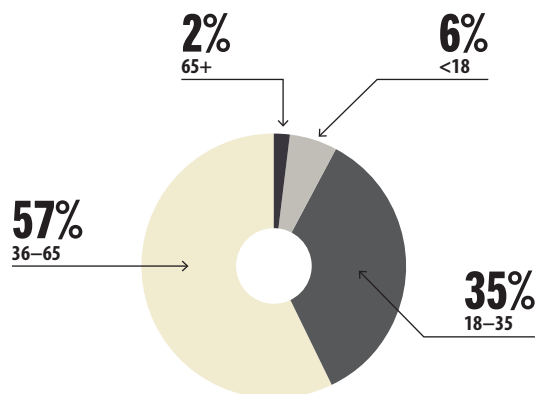
Ilustracija 12:
Počinioci prema polu (starosna grupa 36–65)

Ilustracija 12

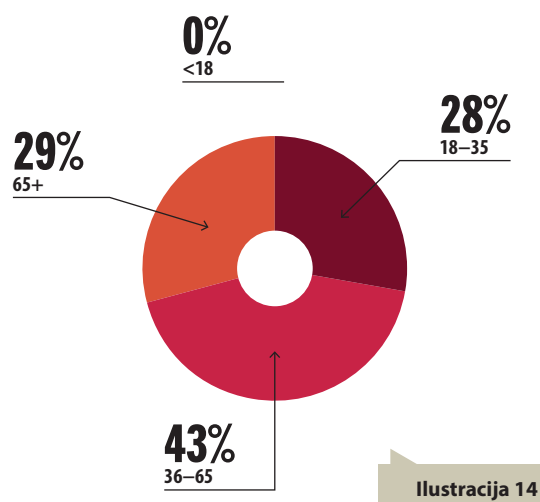
Kada su poznati i pol i starost počinitelaca (184 incidenta), ispostavlja se da su više od polovine počinitelaca muškarci starosti 36–65 godina (99), a trećina mlađi muškarci, između 18 i 35 godina (61). Maloletnih je 6%, a starijih od 65 godina samo 2%.

Ilustracija 13:
Muškarci počinioci prema starosnim grupama

Ilustracija 13

Ilustracija 14:
Žene počiniteljke prema starosnim grupama
(nema počiniteljki ispod 18 godina)

Dodatne informacije o počiniocima, poput zanimanja i pripadnosti određenim socijalnim grupama, dostupne su u manje od 15% izveštaja. Najčešća formulacija je „od rane poznat policiji“ (19 slučajeva). Međutim, počinioci su takođe i iz **profesija povezanih sa posedovanjem oružja**, kao što su pripadnici sektora bezbednosti (16), lovci (9) i privatno obezbeđenje (1). Nelegalno posedovanje odnosno nošenje oružja javlja se i među službenim licima (3 slučaja), uključujući i honorarni rad van dužnosti.⁸ Takođe je zabeležen i slučaj osobe poznate policiji koja je legalno posedovala oružje.

⁸ Internet, <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:524038-Uhapsena-tri-policajca-zbog-razbojnistva-i-teske-kradje>; <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/410732/Policijac-interventne-jedinice-ubio-kolegu-u-centru-Novog-Sada>.

POSEDOVANJE				
Dodatne karakteristike počinioca	Legalno	Nelegalno	Nepoznato	Ukupno
Izbeglica / raseljeno lice	1	0	0	1
Lovac	1	0	8	9
Navijač	0	0	4	4
Poznat policiji / postojanje dosijea	1	4	14	19
Oružane/ekstremističke grupe	0	2	1	3
Pripadnik policije/vojske/žandarmerije	6	3	7	16
Privatno obezbeđenje	0	0	1	1
Veteran	0	0	2	2
Ostalo/nema	13	111	221	345
Ukupno	22	120	258	400

Tabela 9:

Dodatni podaci o počiniocima i legalitet posedovanja oružja

Od devet žena počiniteljki, u jednom slučaju reč je o pripadnici sektora bezbednosti, dok za ostale nema preciznijih karakteristika.

Ukrštanjem podataka o polu žrtve sa godinama starosti napadača, može se primetiti da počinioci stariji od 65 godina u jednakom broju napadaju i žene i muškarce, dok su muškarci šet puta češće žrtve kada su počinioci maloletni, uz napomenu da je broj takvih slučajeva veoma mali.

1.4.

ODNOS ŽRTVE I POČINIOCA, ISHOD INCIDENATA

U kratkim novinskim vestima često nema detalja o međusobnom odnosu žrtve i počinioca, ili je priroda incidenata takva da nema jasnih žrtava i napadača. Međutim, kada takvih informacija o odnosu žrtve i počinioca ima (116), ukupan broj onih koji su bili članovi uže porodice – otac,

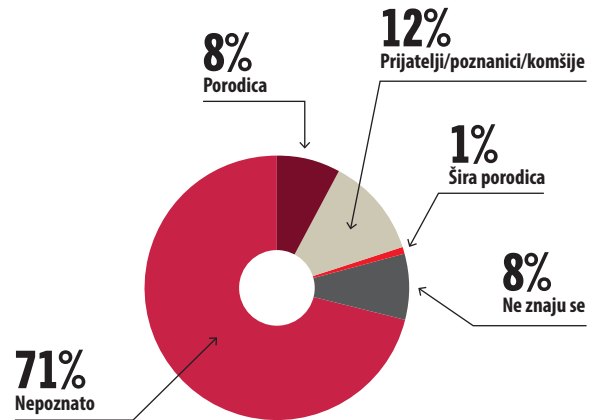
majka, muž, žena, deca, kao i prijatelji, poznanici i komšije, ili rođaci / članovi šire porodice (82), znatno je veći nego bez takvog odnosa (32).

POL ŽRTVE				
Odnos žrtve i počinioca	M	Ž	Nepoznato	Ukupno
Porodica	28	3	0	31
Prijatelji/poznanici/komšije	46	0	2	48
Šira porodica	3	0	0	3
Ne znaju se	27	0	5	32
Nepoznato	183	6	97	286
Ukupno	287	9	104	400

Tabela 10:

Odnos žrtve i počinioca i pol žrtve

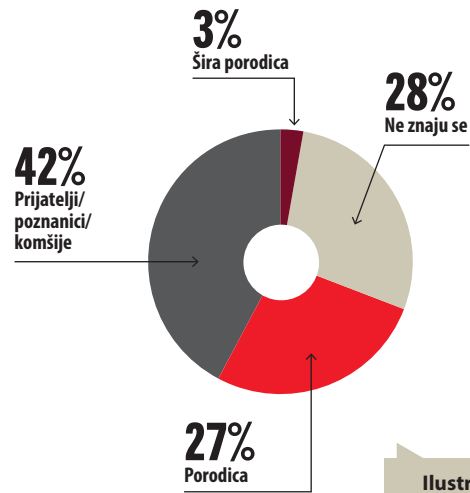
Ilustracija 15:
Odnos žrtve i počinioca (poznati i nepoznati)

Ilustracija 15

Kada su odnos počinioca i žrtve poznati, kao dominantan odnos izdvaja se prijateljstvo/poznanstvo čineći više od 40% slučajeva, a krvna ili bračna veza postoji u 30% od takvih incidenata.

Ilustracija 16:
Poznati odnos žrtve i počinioca

Ilustracija 16

U pogledu ishoda incidenta, dostupne brojke navode na pretpostavku da je intenzitet odnosa u vezi sa ishodom. **Najtragičniji ishod najčešći je unutar porodice**, gde zloupotreba vatrenog oružja rezultira smrću u oko polovini slučajeva (16 od 31, tj. 51,61%). Zapravo je ovaj procenat još veći među rođacima (66,66%), ali je u pitanju premali broj slučajeva (2 od 3) da bi se na osnovu njih mogao doneti zaključak. Zloupotreba oružja rezultira smrću u nešto manje od polovine incidenata sa vatrenim oružjem koji se dešavaju među prijateljima i poznanicima (22 od 48, tj. 45,83%).

ISHOD INCIDENTA					
Odnos žrtve i počinioca	Bez povreda	Nejasno	Ranjavanje	Smrt	Ukupno
Porodica	4	1	10	16	31
Ne znaju se	11	1	19	1	32
Nepoznato	134	11	88	53	286
Prijatelji/poznanici	5		21	22	48
Rođaci	1			2	3
Ukupno	155	13	138	94	400

Tabela 11:
Ishod incidenta i odnos žrtve i počinitelja

1.5.

KONTEKST ZLOUPOTREBE ORUŽJA

Odnos žrtve i počinioca u bliskoj je vezi sa kontekstom incidenta. Kada je kontekst poznat, najbrojniju kategoriju u okviru 400 analiziranih novinskih izveštaja predstavljaju incidenti koji su u vezi sa kriminalom (152, ili 38%), dok svađe u vezi sa novcem, imovinom ili ljubomorom čine 9,75%

(39 slučajeva), a porodično nasilje 6,25% (25 incidenta). Nesrećni slučajevi (13, ili 3,25%) dešavaju se u okolnostima različitih međusobnih odnosa, a incidenti u vezi sa lovom i sportom su najmalobrojniji (5, ili 1,25%).

KONTEKST INCIDENTA	PORODICA	ROĐACI	PRIJATELJI/ POZNANICI	NE ZNAJU SE	NEPOZNATO	UKUPNO
Kriminalni kontekst	0	0	2	22	128	152
Lov/sport	0	0	3	0	2	5
Novac/imovina/ljubomora	3	1	24	0	11	39
Nesrećan slučaj	3	0	1	2	7	13
Porodično nasilje	24	1	0	0	0	25
Ostalo	0	0	6	6	46	58
Nepoznato	1	1	12	2	92	108
Ukupno	31	3	48	32	286	400

Tabela 12:

Kontekst incidenta i odnos počinioca i žrtve

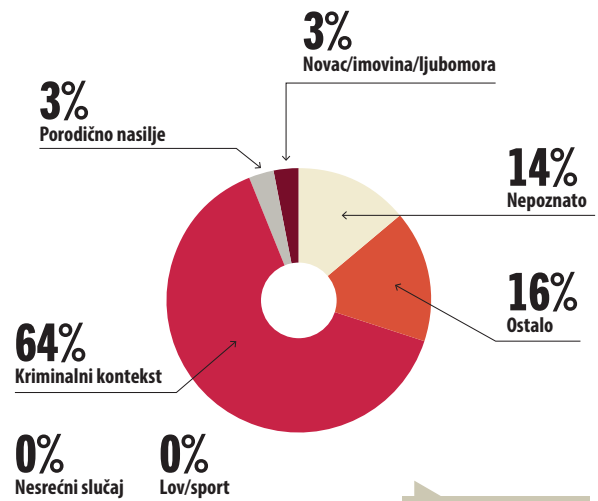
Za značajan broj incidenta ova informacija nije poznata (108, ili 27%), ili je reč o raznovrsnim situacijama koje su u tabeli prikazane pod „ostalo“ (58, ili 14,5%). U ovoj kategoriji najbrojniji su **slučajevi upotrebe oružja u kontekstu samoubistva** (13, uz jedan pokušaj samoubistva), zatim **nasumične pucnjave** (6), kao i pretnja oružjem u različitim okolnostima (5). Zabeleženi su i slučajevi upotrebe oružja u **navijačkim sukobima** (3), pucnjave na različitim **slavljima** (3), kao i pretnja upotrebom vatrenog oružja **pri zahtevanju nekih prava** (3). U četiri slučaja radi se o **pronalaženju zaliha** različitih tipova oružja, a u po dva slučaja o **donošenju oružja u školu** od strane maloletnih lica, situacijama koje se mogu okarakterisati kao **samoodbrana** i onima koji predstavljaju **osvetu** (krvna osveta, odnosno osveta pacijenta lekaru). Ostali slučajevi iz ove kategorije odnose se na situacije u kojima se kontekst iz medijskog izveštaja ne može jasno definisati, ili je samo nagovešten.

Kada se podaci o kontekstu incidenta ukrste i sa njihovim ishodom u pogledu posledica po fizički integritet, dobijaju se značajni podaci.

KONTEKST INCIDENATA	BEZ POVREDA	NEJASNO	RANJAVANJE	SMRTNI	UKUPNO
Kriminalni kontekst	100	9	32	11	152
Porodično nasilje	4	1	8	12	25
Novac/imovina/ljubomora	4	1	19	15	39
Nesrećan slučaj	0	0	8	5	13
Lov/sport	0	0	2	3	5
Nepoznato	22	1	55	30	108
Ostalo	25	1	14	18	58
Ukupno	155	13	138	94	400

Tabela 13:
Kontekst i ishod incidenata

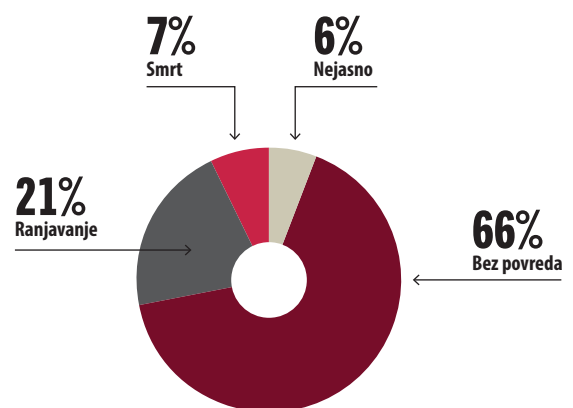
Tako se može uočiti da iako se o zloupotrebi vatrenog oružja u kriminalnom kontekstu najviše izveštava (152 od 400 slučajeva, ili 38%), u dve trećine takvih slučajeva nisu zabeležene nikakve povrede.

Ilustracija 17

Ilustracija 17:
Kontekst incidenata u kojima nije bilo fizičkih povreda (za nesrećne slučajeve, lov i sport vrednost je nula)

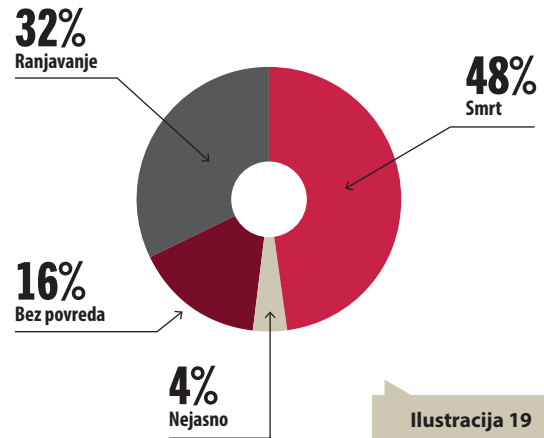
Smrt je zapravo relativno retka u incidentima povezanim sa kriminalom: u 11 od 152 slučaja (7%), dok u porodičnom nasilju predstavlja oko polovine zabeleženih posledica zloupotrebe oružja. Pri tome je **broj smrtno stradalih u porodičnom nasilju (12) i u apsolutnom smislu veći od stradalih u kriminalnom kontekstu (11).**

Ilustracija 18:
Vrsta povreda u incidentima povezanim sa kriminalom

Ilustracija 18

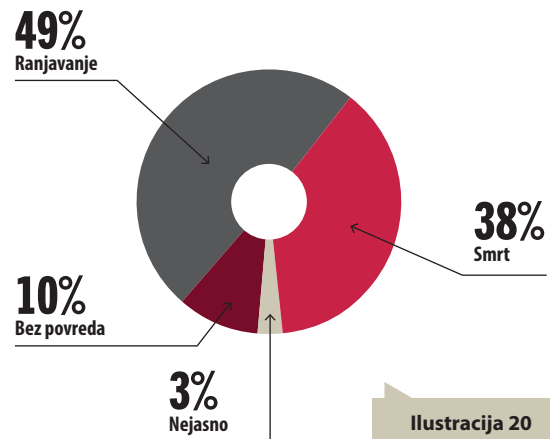
Ilustracija 19:
Vrsta povreda u incidentima povezanim sa porodičnim nasiljem

Ilustracija 19

U gotovo polovini slučajeva korišćenja oružja u kontekstu porodičnog nasilja posledica je gubitak života. Životi su izgubljeni u gotovo dve petine (38%) slučajeva u kojima su mediji izvestili da je povod potezanja vatrenog oružja bila razmirica povezana sa imovinom, novcem ili ljubomorom (15 smrtnih ishoda).

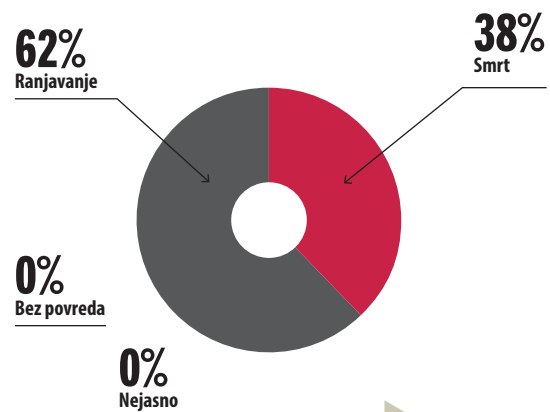
Ilustracija 20:
Vrsta povreda u incidentima povezanim sa novcem, imovinom i ljubomorom

Ilustracija 20

Kako se o nesrećnim slučajevima obično ne izveštava ako nema povreda, i uopšte ako o okolnostima nema informacija, i u ovom kontekstu postoji visok procenat smrtnih slučajeva: 38%.

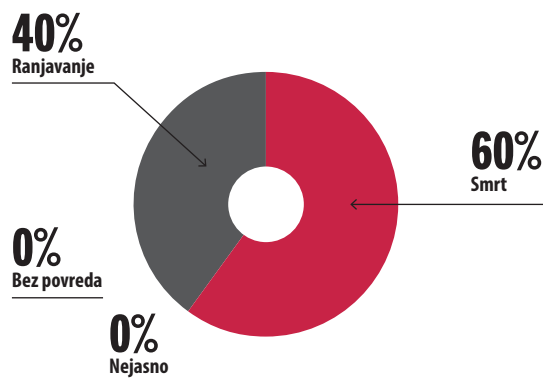
Ilustracija 21:
Vrsta povreda u kontekstu nesrećnih slučajeva

Ilustracija 21

Najviši procenat smrtnih slučajeva javlja se u kontekstu lova ili sporta, 60%, s tim što je u pitanju ukupno samo pet slučajeva o kojima je izvešteno, zbog čega je zaključak ograničen.

Ilustracija 22:
Vrsta povreda u incidentima vezanim za lov i sport

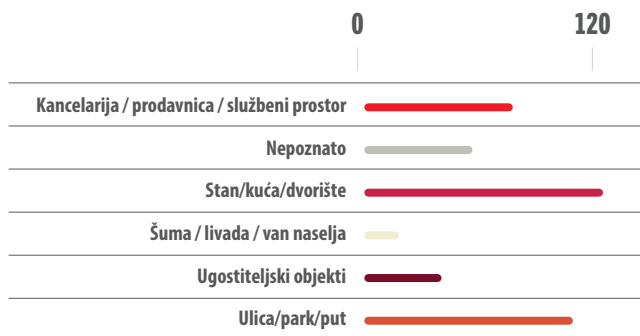
Ilustracija 22

1.6

LOKACIJE INCIDENATA

Kada je reč o prostornom okruženju, **gotovo 30% svih zabeleženih incidenata odvijalo se u privatnom prostoru – stanu, kući ili dvorištu (119), a četvrtina incidenata (102) se desila na ulici** odnosno putu. Blizu 20% slučajeva zloupotrebe oružja desilo se u javnom odnosno službenom prostoru kao što su kancelarije, granični prelazi i prodavnice (75 slučajeva), a blizu 10% u ugostiteljskim objektima (37 slučajeva).

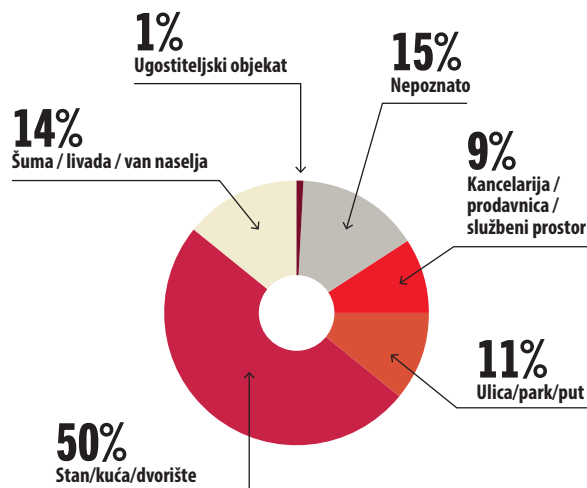
Grafikon 5:
Prostorno okruženje zloupotrebe vatrenog oružja

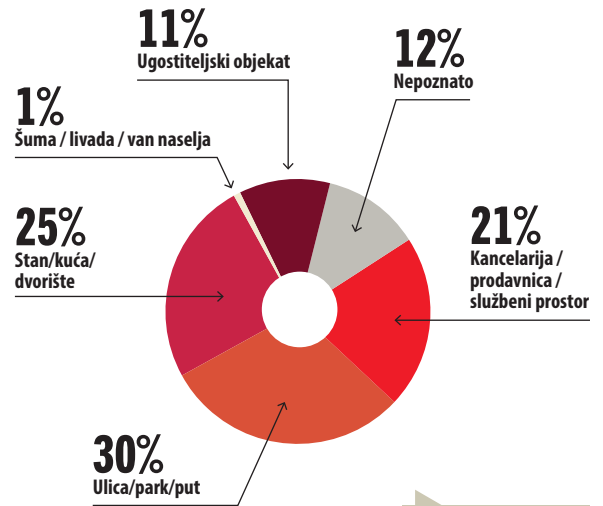
Grafikon 5

Kada je u pitanju vrsta naselja u kojima dolazi do zloupotrebe oružja, **više od tri četvrtine incidenata (311) odigralo se u urbanim sredinama (77,7%)**. U ruralnim sredinama oko polovine incidenata desilo se u kući ili dvorištu (42 od 85), dok u urbanim sredinama privatni prostor predstavlja scenu za samo oko četvrtine slučajeva (77 od 311).

Ilustracija 23:
Prostorno okruženje incidenata u ruralnim sredinama

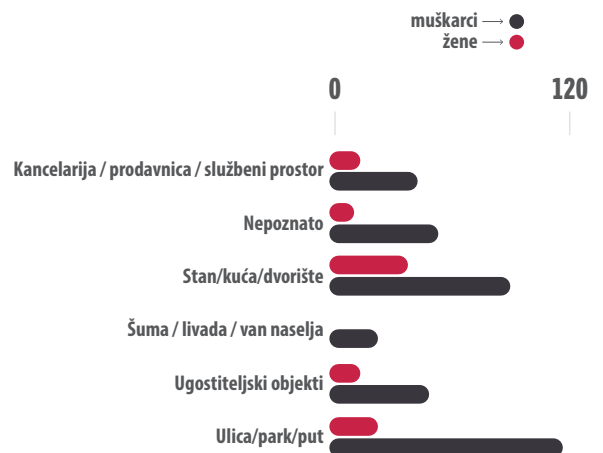
Ilustracija 23

Ilustracija 24:
Prostorno okruženje incidenata u urbanim sredinama

Ukrštanjem ovih podataka sa polom žrtve, još jasnije dolazi do izražaja činjenica da žene češće **postaju žrtve napada oružjem u privatnom prostornom okruženju, nego u incidentima na otvorenom** (ulica, park, put, šuma, livada, van naselja), ili u ugostiteljskim objektima, gde je neuporedivo izrazitije stradanje muškaraca.

Grafikon 6:
Prostorno okruženje incidenata i pol žrtve

Grafikon 6

U pogledu geografske rasprostranjenosti, 114 incidenata zabeleženo je na teritoriji Beograda, 29 na području Novog Sada, 19 u Novom Pazaru, 16 u Nišu, 15 u Kragujevcu, 9 u Kraljevu, 7 u Leskovcu, 6 u Čačku, 5 u Subotici, dok je u ostalim mestima broj incidenata manji od pet.

1.7.

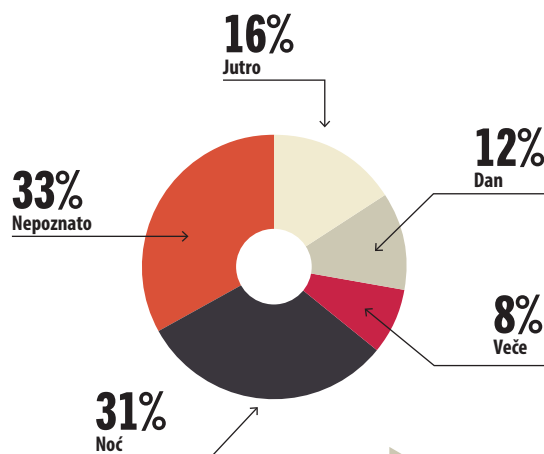
DOBA DANA I GODIŠNJE DOBA

S obzirom na to da se veliki broj slučajeva zloupotrebe oružja dešava na otvorenom prostoru, nije iznenađenje što je **broj incidenata u letnjoj sezoni gotovo dvostruko veći (137) u odnosu na zimski period (70)**, odnosno što predstavlja više od trećine ukupnog broja incidenata o kojima je izvešteno.

Jasna je dominacija incidenata u večernjim i noćnim satima (ukupno 156) u odnosu na jutro (66) i dan (48) – kada o tome postoje podaci u medijskim izveštajima.

Doba dana	SEZONA				Ukupno
	Jesen	Leto	Proleće	Zima	
Jutro	16	17	21	12	66
Dan	12	17	17	2	48
Veče	6	10	6	9	31
Noć	33	47	22	23	125
Nepoznato	31	46	29	24	130
Ukupno	98	137	95	70	400

Tabela 14:
Incidenti zloupotrebe oružja
prema godišnjem dobu i dobu dana

Ilustracija 25:
Incidenti zloupotrebe vatrenog oružja prema dobu dana

Ilustracija 25

Kada se podaci o dobu dana ukrste sa starošću počinioca (koja je doduše nepoznata u više od polovine slučajeva), može se videti da upravo **za zloupotrebe vatrenog oružja koje se dešavaju noću najčešće nedostaju podaci o starosti počinioca**. Od deset potvrđenih slučajeva u kojima su počinioci maloletnici, samo jedan se odigrao noću.

STAROST POČINIOCA						
Doba dana	<18	18–35	36–65	65+	Nepoznato	Ukupno
Jutro	0	3	22	0	41	66
Dan	6	3	16	1	22	48
Veče	0	6	6	1	18	31
Noć	1	17	21	2	84	125
Nepoznato	3	36	37	3	51	130
Ukupno	10	65	102	7	216	400

Tabela 15:
Doba dana i starost počinioca u incidentima
zloupotrebe vatrenog oružja

2 STAVOVI GRAĐANA I PRIJAVE VIĐENOG VATRENORUŽJA

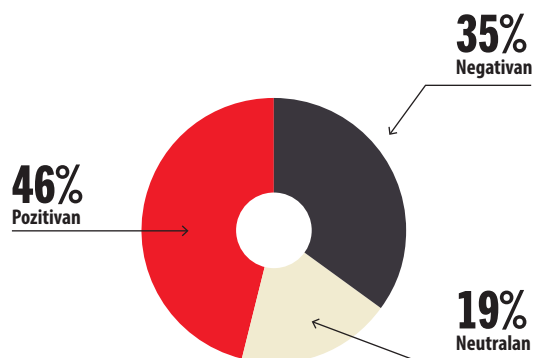
Stavovi o oružju mogu se indirektno sagledati iz medijskih napisa, ali je platforma „Oružje na meti“ u pilot fazi postavljena 2012. godine kako bi bila sagledana razmišljanja samih građana na ovu temu, kao i situacije u kojima su građani viđali oružje. Stoga je u ovom odeljku analizirano 59 unosa pojedinaca koji su se izjašnjavali o svom opštem

stavu o vatrenom oružju, posedovanju i/ili nošenju oružja, zakonima koji regulišu ovu problematiku i bezbednosti okruženja u kojem žive, kao i prijave viđenog oružja ili pucnjave koje su građani unosili na platformu (15).

2.1.

ODNOS GRAĐANA PREMA VATRENOM ORUŽJU

Opšti odnos prema vatrenom oružju relativno je pozitivan – takav pristup ima 27 građana, dok je 21 posetilac ove platforme negativno orijentisan.

Ilustracija 26:
Odnos posetilaca platforme prema oružju

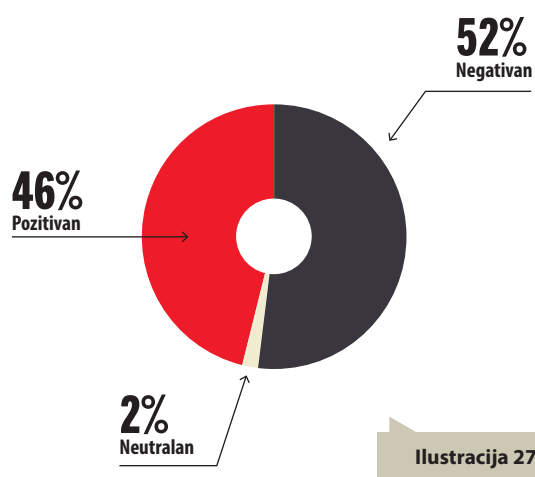
Ilustracija 26

Iako građani koji su iznosili svoje stavove nisu ostavljali podatke o sebi, izuzev u dva slučaja, može se pretpostaviti da je platforma u značajnom broju privukla one koje već interesuje oružje, što je rezultiralo blagonaklonim stavom kod blizu polovine anketiranih. Takođe, iako u velikom broju slučajeva nije bilo moguće odrediti pol učesnika u anketi, utisak je da su muškarci izrazito dominantni – samo dve osobe su se prilikom unošenja komentara izjasnile kao žene.

Pozitivan stav građana odnosio se na oružje generalno, uključujući i obrazloženja o neophodnosti **posedovanja** za samoodbranu odnosno zaštitu poseda i imovine, kao i za službena lica koja rade u sektoru bezbednosti ili na drugim rizičnim poslovima. Kao argument navodi se i značaj razvoja oružja za ukupan tehnološki napredak čovečanstva.

Negativan stav prema oružju najčešće je objašnjen nesigurnošću do koje ono dovodi u javnom prostoru, posebno rizikom koji nosi za decu, a dovodi se u vezu i sa nedovoljnim profesionalizmom policije. U tom smislu navode se zahtevi za bolji rad policije, njenu bolju obučenost, kao i komentari da policija ponekad nastupa diskriminatorno, odnosno ne primenjuje zakon prema svima podjednako.

U pogledu **nošenja** oružja, situacija je drugačija: apsolutna većina je protiv nošenja oružja (31), osim u vrlo restriktivnim okolnostima kada su u pitanju vojska ili specijalne snage policije, odnosno u slučaju jasne ugroženosti života građana. Navodi se slučaj pripadnika policije koji pokazuje oružje u akoholisanom stanju, odnosno radnika obezbeđenja koji vidno ističu pištolje koje nose; poziva se policija da bude diskretnija; a pojavljuje se i mišljenje da obične i saobraćajne patrole ne bi trebalo da nose oružje; kao i da bi tako bile promovisane nove vrednosti.

Ilustracija 27:
Odnos posetilaca platforme prema nošenju vatrenog oružja

Građani sa pozitivnim stavom prema nošenju oružja, čiji broj (27) nije znatno manji od protivnika nošenja oružja (31), naglašavaju potrebu podizanja bezbednosne kulture, posebno odgovornog posedovanja i nošenja vatrenog oružja. U komentarima se ovo često dovodi u vezu sa potrebom izmena zakona kako bi bile uvedene zdravstvene provere i ozbiljnije obuke za rukovanje oružjem, kao i sa zalaganjem za ukidanje ograničenja na kupovinu municije – sve do zagovaranja znatne liberalizacije prodaje oružja građanima.

Odnos prema nošenju oružja	KOMENTARI ZAKONA				Ukupno
	Dobri	Loši/zastareli	Ne primenjuju se	Ostalo	
Negativan	2	3	3	23	31
Nejasan	0	0	0	1	1
Pozitivan	0	11	2	14	27
Ukupno	2	14	5	38	59

Tabela 16:
Komentari zakona i odnos prema nošenju vatrenog oružja
(opcija „ostalo“ uključuje i odsustvo komentara)

Pozitivne stavove u vezi sa nošenjem oružja dobrim su delom iznosile osobe sa specifičnim primedbama na zakone koji dotiču pitanja oružja, i zahteve da se menjaju u konkretnim oblastima i rešenjima – što ide u prilog uverenju da se prvenstveno radi o osobama koje su profesionalno ili kroz hobi povezane sa oružjem.

KOMENTARI O BEZBEDNOSTI				
Odnos prema nošenju oružja	Bez komentara	Negativno	Pozitivno	Ukupno
Negativan	8	22	1	31
Nejasan	1	0	0	1
Pozitivan	12	14	1	27
Ukupno	21	36	2	59

Tabela 17:
Komentari o bezbednosti i odnos prema nošenju oružja

Zanimljivo je da negativne komentare na bezbednost u svom okruženju češće imaju građani koji smatraju da nošenje oružja nije potrebno, u odnosu na one koji smatraju da jeste. Ovo implicitno znači da se oružje češće smatra

izvorom nebezbednosti nego bezbednosti. Međutim, s obzirom na mali uzorak i često vrlo kratke unete komentare, nije moguće izvoditi dalekosežnije zaključke.

2.2.

PRIJAVE GRAĐANA KOJI SU VIDELI ORUŽJE

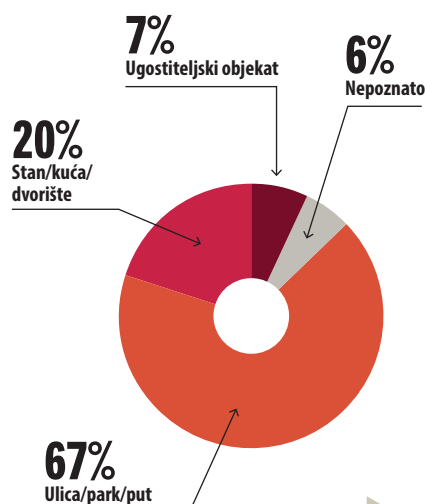
„Viđeno oružje“ takođe je bila jedna od rubrika promovisana u pilot fazi rada platforme, pa su unosi na ovu temu uglavnom iz 2012. godine. Prijave viđenog oružja, pucnjave i drugih incidenata sa vatrenim oružjem su malobrojne (15), što nije neočekivano s obzirom na delikatnost teme.

Iako je pokušana analiza prema polu, starosti, međusobnom odnosu i drugim karakteristikama umešanih, ovih podataka u kratkim prijavama najčešće nije bilo. U nekoliko situacija iz konteksta je jasno da su u pitanju mladi ili pripadnici sektora bezbednosti, ali bez elemenata za dalju analizu.

„Negde oko pola 3 ujutru lik sa pištoljem u ruci prolazi pored parkiranog automobila u kom sam sa kolegom sedeo, u pitanju je civilni auto, i bio sam na nekom zadatku. I naravno priveli smo lika :) prolazio je pogrešnim putem u pogrešno vreme, naravno nije imao dozvolu za taj pištolj.“

„Video sam pištolj u parku, drugar ga je nosio, odlično nešto.“

Potencijalno relevantna mogla bi da bude struktura lokacija na kojima je viđeno oružje.

Ilustracija 28:
Prostorno okruženje u kojem je viđeno oružje

Ilustracija 28

Kao i u analizi medijskih izveštaja, i kod ovih unosa dominantna je ulica kao javni prostor u kojem se dešavaju incidenti sa vatrenim oružjem. I ovde je registrovan problem porodičnog nasilja („*Gurao mi sestrić pištolj u usta*“), kao i nasrtljivo ponašanje prema osobama ženskog pola.

„Pre par godina u vozu, na putu Priboj–Beograd, čovek koji je do tada sedeo sa nama u kupeu poželeo je da priča sa mnom, mojom drugaricom i bakom. Uljudno smo odgovarale na opšta pitanja a onda je drugaricu tokom priče zagrlio. Naravno, ona mu je odbrusila. Počeo je da viče na nas. Da nam govori da smo lude. Na kraju kada smo se pokupile da promenimo kupe čovek je izvadio pištolj i rekao da sednemo. Mi smo izašle i vrištale i zvale pomoć. Mislim da je on za nama vikao da je iz DB (?!). U svakom slučaju, na kraju nas je kondukter prebacio i kako smo bili nadomak Beograda sve je nekako došlo na svoje. Ne deluje mi da je hteo da puca, više je mlatio tim pištoljem, ali opet...“

Uz čestu kritiku slavljeničkih paljbi iz vatrenog oružja, izdvajaju se situacije u vezi sa saobraćajem. Uz pomenuti slučaj javnog prevoza (voz), posebnu opasnost predstavljaju nervozni vozači koji agresivno nastupaju prema ostalim učesnicima u saobraćaju pokazujući pri tome da poseduju oružje (vozač koji je izgurao biciklistu), ili da će ga doneti radi obračuna (sa decom koja koriste strmu ulicu za sankanje (!)).

Važno je napomenuti da su prijave bile iz raznih krajeva Srbije. Ovo potvrđuje da, uz pomoć intenzivnije promocije, platforma ima potencijal da ponudi više podataka o problemima povezanim sa oružjem, posebno u vreme kampanje za predaju ilegalnog oružja.

ANEKS 1: ILUSTRACIJE

Ilustracija 1: Podaci o tipu oružja (SALW) u svim incidentima o kojima je izveštavano

Ilustracija 2: Vrste nelegalnog oružja korišćenog u incidentima

Ilustracija 3: Poznati tip oružja korišćen u incidentima u odnosu na mogućnost legalizacije

Ilustracija 4: Ishod incidenata prema pisanju medija

Ilustracija 5: Žrtve prema polu

Ilustracija 6: Ishod incidenata kada su žrtve muškarci

Ilustracija 7: Ishod incidenata kada su žrtve žene

Ilustracija 8: Sve žrtve prema životnoj dobi

Ilustracija 9: Poznate žrtve prema životnoj dobi

Ilustracija 10: Starosne kategorije počinioca

Ilustracija 11: Počinioci prema polu (starosna grupa 18–35)

Ilustracija 12: Počinioci prema polu (starosna grupa 36–65)

Ilustracija 13: Muškarci počinioci prema starosnim grupama

Ilustracija 14: Žene počiniteljke prema starosnim grupama

Ilustracija 15: Odnos žrtve i počinioca (poznati i nepoznati)

Ilustracija 16: Poznati odnos žrtve i počinioca

Ilustracija 17: Kontekst incidenata u kojima nije bilo fizičkih povreda

Ilustracija 18: Vrsta povreda u incidentima povezanim sa kriminalom

Ilustracija 19: Vrsta povreda u incidentima povezanim sa porodičnim nasiljem

Ilustracija 20: Vrsta povreda u incidentima povezanim sa novcem, imovinom i ljubomorom

Ilustracija 21: Vrsta povreda u kontekstu nesrećnih slučajeva

Ilustracija 22: Vrsta povreda u incidentima vezanim za lov i sport

Ilustracija 23: Prostorno okruženje incidenata u ruralnim sredinama

Ilustracija 24: Prostorno okruženje incidenata u urbanim sredinama

Ilustracija 25: Incidenti zloupotrebe vatrenog oružja prema dobu dana

Ilustracija 26: Odnos posetilaca platforme prema oružju

Ilustracija 27: Odnos posetilaca platforme prema nošenju oružja

Ilustracija 28: Prostorno okruženje u kojem je viđeno oružje

ANEKS 2: TABELE

Tabela 1: Tip oružja i legalnost posedovanja zloupotrebjenog oružja prema medijskim izveštajima

Tabela 2: Ishod incidenata sa zloupotrebom oružja prema polu žrtve

Tabela 3: Medijski izveštaji o polu i starosti žrtava

Tabela 4: Ishod incidenata prema starosti žrtve

Tabela 5: Žrtve prema polu i starosti

Tabela 6: Žrtve prema tipu povreda, polu i starosti, u procentima

Tabela 7: Pol žrtve, starost žrtve i vrsta ishoda

Tabela 8: Počinioci prema polu i starosti

Tabela 9: Dodatni podaci o počiniocima i legalitet posedovanja oružja

Tabela 10: Odnos žrtve i počinioca i pol žrtve

Tabela 11: Ishod incidenata i odnos žrtve i počinitelja

Tabela 12: Kontekst incidenata i odnos počinioca i žrtve

Tabela 13: Kontekst i ishod incidenata

Tabela 14: Incidenti zloupotrebe oružja prema godišnjem dobu i dobu dana

Tabela 15: Doba dana i starost počinitelaca u incidentima zloupotrebe vatrenog oružja

Tabela 16: Komentari zakona i odnos prema nošenju vatrenog oružja

Tabela 17: Komentari o bezbednosti i odnos prema nošenju oružja

ANEKS 3: GRAFIKONI

Grafikon 1: Oružje korišćeno u incidentima prema posedovanju

Grafikon 2: Žrtve prema starosti i polu

Grafikon 3: Poznate žrtve prema polu i starosti

Grafikon 4: Muškarci žrtve po starosti i tipu ishoda

Grafikon 5: Prostorno okruženje zloupotrebe vatrenog oružja

Grafikon 6: Prostorno okruženje incidenata i pol žrtve

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

623.44(497.11)

ЂУРЂЕВИЋ-Лукић, Светлана, 1963-

“Оружје на мети” : злоупотреба ватреног оружја у Србији /
Svetlana Đurđević-Lukić, sa saradnicama Marinom Tadić i
Tatjanom Milić. - Београд :
SEESAC, 2015 (Београд : DMD). - 36 str. : ilustr. ; 30 cm

Тираж 100. - Анекс 1-3: str. 33-35.

ISBN 978-86-7728-218-9

1. Тадић, Марина [аутор] 2. Милић, Татјана [аутор]
а) Оружје - Злоупотреба - Србија б) Ватрено оружје -
Србија COBISS.SR-ID 215281932

CENTAR
ZA ISTRAŽIVANJE
JAVNIH POLITIKA